

Asia: VM/265/03.01.01/2019

Digi- ja väestötietovirastoa koskevat asetuserinnöt

Yleiset kommentit

Yleiset kommentit luonnoksista

Valtiovarainministeriö on pyytänyt 13.9.2019 (VM/265/03.01.01/2019) lausuntoa Digi- ja väestötietovirastoa koskevista asetuserinnoista.

Kyse on useista eri asetuksista, joista uusia ovat valtioneuvoston asetukset Digi- ja väestötietovirastosta sekä holhousasioiden rekisteristä. Muutoin kyse on asetusten muutoksista.

Lausuntopyynnössä asetuserinnöt ja niiden perustelut on jaettu neljään eri kokonaisuuteen:

1. Valtioneuvoston asetuserinnöt Digi- ja väestötietovirastosta sekä eräiden muiden Digi- ja väestötietoviraston toimialaa koskevien valtioneuvoston asetusten muuttaminen
2. Valtioneuvoston asetuserinnöt holhousasioiden rekisteristä sekä eräiden muiden Digi- ja väestötietoviraston toimialaa koskevien valtioneuvoston asetusten muuttaminen tai kumoaminen oikeusministeriön hallinnonalalla
3. Valtiovarainministeriön asetuserinnöt eräiden hallinnon yhteisten sähköisen asioinnin tukipalveluiden tuottamisesta annetun valtiovarainministeriön asetuserinnön muuttamisesta
4. Eräiden Digi- ja väestötietoviraston toimialaa koskevien oikeusministeriön asetusten muuttaminen.

Ammattiliitto Pro ry on tutustunut asetuserinnoihin ja toteaa niistä lausuntonaan seuraavaa:

Yleiset kommentit

Lausunnotamme noudatetaan lausuntopyyntöissä toivottua jäsentelyä.

Asetusluonnosten perustelumateriaalit ovat pääosin huolellisesti valmisteltu ja ne taustoittavat ehdotukset riittävällä tavalla.

Keskitymme lausunnotamme asetusluonnokseen Digi- ja väestötietovirastosta. Tarkastelemme erityisesti toimipaikkoihin liittyvää sääntelyä, jolla on selkeimmin vaikutuksia henkilöstön asemaan ja myös kytkentöjä valtion palveluverkon kehittämiseen lähivuosina.

Hallituksen esityksessä (HE 233/2018) eduskunnalle laeiksi Digi- ja väestötietovirastosta sekä aluehallintovirastoista annetun lain 4 §:n 2 momentin 2 kohdan kumoamisesta on henkilöstövaikutuksia käsittelevän alaluvun 3.2.2 Henkilöstövaikutukset 5 kappaleessa yksiselitteisesti todettu:

Muutoksella ei ole välittömiä vaikutuksia yhdistyvien toimintojen nykyisten toimipisteiden määrään ja sijaintiin. Nykyiset toimipisteet on uudistuksen yhteydessä tarkoitettu sisällyttää valtioneuvoston asetukseen uuden viraston toimipaikkoina.

Organisaatiolakia eduskunnassa käsiteltäessä on annettu erilainen käsitys toimipaikkaverkon sääntelystä kuin nyt lausuntokierroksella olevan asetusluonnoksen sisältö on.

Asetusvalmistelussa tapahtunut käänne kielii haluttomuudesta tarkastella valtion läsnäoloa ja palveluja alueilla johdonmukaisesti ja kokonaisvaltaisesti. Valtion virastojen toimipaikkaverkkoa koskeva tavoiteasetanta ja poliittinen päätöksenteko on ollut poukkoilevaa, joka on johtanut valtion työpaikkojen voimakkaaseen keskittymiseen, henkilöstön pakkosiirtoihin ja jopa irtisanomisiin. Kehitys on konsernitasolla täysin hallitsematonta, mikäli toimipaikkaverkkoa koskevat linjaukset siirretään enenevässä määrin yksittäisten virastojen työjärjestyksillä päätettäväksi. Valtionhallinnon palveluverkko on kiistatta alueellisen elinvoimaisuuteen vaikuttava osatekijä. Yksittäisen viraston toiminnallisiin tarpeisiin ja talouden reunaehtoihin pohjautuvat ratkaisut eivät johda alueellisesti tasapainoiseen lopputulokseen.

Näkemyksemme on, että tarvitaan kokonaisvaltainen strategia ohjaamaan valtion toimipaikkaverkon kehittämistä. Mielestämme toimipaikkaverkon tarkastelulla on rajapintaa mm. valmisteilla olevaan julkisen hallinnon strategiaan (tavoite: valmis kesäkuu 2020) ja siihen sisältyvään palvelulupaukseen sekä alueellistamisen strategian uudistamiseen (tavoite: valmis maaliskuu 2020), jota ollaan vasta käynnistämässä. Hallitusohjelman sisältyy myös alueellistamislainsäädännön uudistaminen. Valtiokonsernin strategian puuttuessa ei Digi- ja väestötietoviraston osalta ole perusteita irtiotolle,

vaan Väestörekisterikeskuksen ja maistraattien kaikista nykyisistä toimipaikoista on säädettävä Digi- ja väestötietovirastosta annettavalla valtioneuvoston asetuksella.

Organisaatiouudistus

Kommentit organisointia koskevista ratkaisuista ja vaikutuksista yleisesti

-

Kommentit Digi- ja väestötietovirastosta annettavaan valtioneuvoston asetukseen

Uudella Digi- ja väestötietovirastosta annettavalla valtioneuvoston asetuksella säädettäisiin viraston ohjauksesta, eräistä viraston tehtävistä, henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista sekä viraston toimipaikoista.

Digi- ja väestötietoviraston ohjauksessa tarvitaan tiivistä valtiovarainministeriön ja oikeusministeriön yhteistyötä. Meillä ei ole asetusluonnoksen 1 §:n sisältöön huomautettavaa, mutta korostamme perustelumuiستيossa mainittua yhteistyön toimivuuden seurannan tarvetta. Digi- ja väestötietoviraston henkilöresursseista merkittävä osa on sitoutunut oikeusministeriön toimialan lainsäädäntöön perustuviin tehtäviin.

Asetuksen pykälässä 5 § säädetään kelpoisuusvaatimuksista. Mielestämme Digi- ja väestötietovirastosta annettavalla asetuksella ei ole tarvetta erikseen säätää henkikirjoittajan kelpoisuusvaatimuksista, vaan riittää, että kelpoisuusehdot on tarvittaessa kirjattu substanssilainsäädäntöön (esim. laki julkisesta notaarista).

Erityistä kielitaitoa koskevat kelpoisuusvaatimukset (6 §) on valmisteltu huolellisesti oikeusministeriön kanssa. Erityistä kielitaitoa edellyttävien virkojen määrä ollaan säilyttämässä muutosvaiheessa nykyisellään (6 henkikirjoittajaa ja 21 muuta henkilöstöä). Perustelumuiستيon vaikutusten arvioinnissa (sivut 15-16) on aivan oikein todettu, että ruotsinkielisen asioinnin tarvetta tullaan jatkossa tarkastelemaan ja huomioimaan myös viraston kokonaishenkilöstömäärässä tapahtuvat muutokset.

Asetuksen 7 §:ssä määritellään viraston 18 toimipaikkaa, jotka sijaitsevat maakuntien keskuskaupungeissa. Organisaatioasetuksen ulkopuolelle jäisi 20 nykyistä toimipaikkaa: Espoo, Hyvinkää, Iisalmi, Kemi, Kemijärvi, Kittilä, Kotka, Mänttä-Vilppula, Parainen, Pietarsaari, Porvoo, Raahe, Raasepori, Raisio, Rauma, Saarijärvi, Salo, Savonlinna, Varkaus ja Ylivieska. Vaikka perustelumuiستيossa sivulla 16 kerrotaan, ettei uudistuksen yhteydessä ole tarkoitus vähentää paikkakuntia, joissa virastolla on toimintaa, pidämme perusteltuna säätää kaikista nykyistä toimipaikoista asetuksella. Olemme jo edellä todenneet, ettemme kannata erillISRatkaisuja kokonaisvaltaisen konsernitason toimipaikkastrategian puuttuessa.

Olemme toki tyytyväisiä, että vaikutusten arvioinnissa on todettu paikkariippumattoman ja monipaikkaisen työskentelyn mahdollisuudet ja lähtökohta, että henkilöstö voi työskennellä myös viraston työjärjestyksellä määritellyissä työskentelypisteissä, joissa ei ole tarvetta käyntiasioinnille. Toki muilla palvelukanavilla tuotettua asiakaspalvelutyötä niissäkin voidaan ymmärtyksemme mukaan tehdä.

Viranomaisvaikutusten arvioinnissa (sivuilla 16-17) on annettu tunnuslukuja käyntiasioinnista palveluissa, joissa henkilökohtainen käynti virastossa ei ole välttämätöntä. Luvut todistavat, että Digi- ja väestötietoviraston merkittävilta osin henkilöasiakkaista muodostuvan asiakaskunnan palvelutottumukset eivät toistaiseksi ole muokkautuneet valtionhallinnon sähköistä asiointia suosivan palvelustrategian mukaisiksi. Yhteiskunnallisten vaikutusten arvioinnissa (sivuilla 18-19) painotetaan henkilökohtaista käyntiasiointia edellyttäviä palvelujen vähäistä osuutta tavalla, joka tarkoitushakuisesti jättää huomiotta asiakkaiden tosiasiallisen käyttäytymisen. Digitaalisten palvelujen käytön mahdollisuus on voimakkaasti sidoksissa VAAKA-hankkeen etenemiseen ja asteittain tapahtuviin käyttöönottoihin. Muutokset ei tapahdu samanaikaisesti organisaatiomuutoksen kanssa ja kohti valtakunnallista palvelukonseptia edetään siirtymävaiheen ratkaisujen kautta. Myös näistä syistä näemme perusteita säätää toistaiseksi kaikista nykyisistä toimipaikoista asetuksella. Se olisi alueille vahvempi lupaus valtion palvelujen ja työpaikkojen säilymisestä. Asiakkaille annettaisiin selkeämpi signaali käyntiasioinnin mahdollisuudesta, vaikkapa vain ajanvarauksella tai muutoin rajoitetulla aukioloajalla kaikilla paikkakunnilla, joilla virastolla on toimintaa. Käsitteellinen ero toimipaikan ja työskentelypisteen välillä on helppo kirjoittaa hallinnon asiakirjoihin. Sen sijaan asiakasviestintä olisi äärimmäisen haasteellista.

Muilta osin meillä ei ole organisaatioasetukseen huomautettavaa.

Rekistereitä ja tiedonhallintaa koskeva sääntely

Kommentit tietojen käsittelyä koskevista ratkaisuista

Maistraattien, Väestörekisterikeskuksen ja Ahvenanmaan valtionviraston ylläpitämiä henkilörekistereitä koskeva sääntely ollaan keskittämässä (pois lukien väestötietojärjestelmä) lakiin Digi- ja väestötietoviraston eräistä henkilörekistereistä. Organisaatiouudistukseen liittyvät nk. liitelait (HE 10/2019 vp) ovat paraikaa eduskunnan käsiteltävinä.

Holhousasioiden rekisteristä ollaan antamassa uusi valtioneuvoston asetus ja väestötietojärjestelmästä annettuun valtioneuvoston asetukseen tekemässä pääosin organisaatiomuutoksesta tai muusta lainsäädännön uudistumisesta aiheutuvia luonteeltaan teknisiä muutoksia sekä muutoin perusteltuja tarkennuksia tai vanhentuneiden käsitteiden tarkastuksia.

Meillä ei ole rekistereitä ja tiedonhallintaa koskeviin asetusluonnoksiin huomautettavaa.

Kommentit väestötietojärjestelmästä annetun valtioneuvoston asetuksen muutosehdotuksista

-

Kommentit holhousasioiden rekisteristä annettavaan valtioneuvoston asetukseen

-

Tekniset säädösmuutokset

Kommentit teknisluonteisista säädösmuutosehdotuksista (mm. nimen muutos ja säädösviittauksen muutos), jotka seuraavat organisaatiouudistuksesta

Meillä ei ole lukuisiin täysin teknisluonteisiin valtioneuvoston tai ministeriöiden asetusmuutoksiin huomautettavaa.

Puuttuuko asetusluonnoksista jokin valtioneuvoston asetus, jota olisi muutettava organisaatiouudistuksen johdosta?

-

Jokikallas Sari
Ammattiliitto Pro ry - Ammattiliitto Pro ry / Julkinen sektori